

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Kunnanhallitus 20.06.2022 § 260
177/11.01.00.03/2022

Valmistelija hallintojohtaja Aki Jäppinen

Asian tausta Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä, jossa säädettäisiin kunnan järjestämistä työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Nykyinen laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta kumottaisiin.

Vastuu työnhakijoille sekä yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kunnille. Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtionosuustehtävän. Työttömyysetuuksien rahoitusvastuita uudistettaisiin siten, että kunnan rahoitusvastuu laajenisi työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa. Lisäksi rahoitusvastuu alkaisi nykyistä työmarkkinatuen rahoitusvastuuta aikaisemmin ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta kuten nykyisin.

Valtiolla olisi jatkossakin kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Valtio vastaisi kuntien työllisyydenhoidon tehokkuuden seurannasta ja arvioinnista sekä laillisuusvalvonnasta. Valtio tarjoaisi työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja.

Valtion paikallisviranomaisina toimivat työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin ja niiden nykyisin hoitamat tehtävät, joita ei ehdoteta siirrettäväksi kunnille, sijoitettaisiin valtionhallinnon sisällä uudelleen pääosin KEHA-keskuksen tehtäviksi. Poikkeuksena olisivat työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin hoitamat työntekijän oleskeluluvan osalupaan liittyvät tehtävät, jotka siirrettäisiin Maahanmuuttovirastolle.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin ja korvattaisiin uudella lailla työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta.

Oheismateriaalina lausuntopyyntö ja lakiesitys

Esittelijä Sivistysjohtaja-rehtori Leinonen Joona

Päätösehdotus Kunnanhallitus päättää antaa lausuntonaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi alla olevan lausunnon:

4.1.2 Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu

Järjestämisvastuun kriteerit

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädettäisiin kuntien työvoimapalveluiden järjestämisvastuusta. Vastuu työvoimapalveluiden järjestämisestä olisi jatkossa kunnilla.

Kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen työvoiman määrä olisi vähintään 20 000 henkilöä. Kaikkien sellaisten kuntien, joiden työvoiman määrä jää alle 20 000 henkilön tulisi sopia tehtävän hoitamisesta yhteistoiminnassa jonkin muun tai muiden kuntien kanssa. Yhteistoimin nasta sopivien kuntien yhteisen työvoiman määrän tulisi olla vähintään 20 000 henkilöä.

Juuan kunnan lausunto:

Järjestämisvastuun työvoimanmäärän kriteeri 20 000 on keinotekoinen ja soveltuu Suomeen varsin huonosti. Nykyisen TE-keskukset toimivat pitkälle maakunnallisesti ja ehdotettu 20 000 työllisen määrä pitäisi rakenteet liki ennallaan, käytännössä esim. Pohjois-Karjalassa vain Joensuu voisi toteuttaa palvelut itse, sillä Joensuussa työvoiman määrä on 31 000. Koko Pohjois-Karjalassa työvoiman määrä on 71 000 henkilöä. Järjestämiskriteerit tulee olla väljät ja siten antaa kunnille mahdollisuus järjestää mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti esim. työssäkäyntialueen tai luontevan kuntayhteistyön kautta. On selvää, että pienet kunnat, joissa työvoimanmäärä on esim. alle 5 000 henkilöä rakentaisivat yhteistyöllismallin palvelujen järjestämiseen yhdessä naapurikuntien kanssa.

4.1.4 Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Kunnan vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksessa laajennettaisiin. Rahoitusvastuun alkamista varhennettaisiin nykyisestä ja porrastettaisiin siten, että kunnan rahoitusosuus kasvaisi työttömyyden pitkittyessä. Työmarkkinatuen rahoituksen lisäksi kunnalle tulisi vastuuta peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta. Rahoitusvastuu koskisi myös palvelun ajalta maksettavaa työttömyysetuutta. Tämä tarkoittaisi sitä, että kunnan rahoitusvastuu ei katkeaisi työnhakijan siirtyessä palveluun. Esitetyssä työttömyysetuuden rahoitusvastuuta koskevassa ratkaisussa kunnille muodostuisi myös merkittävästi nykyistä enemmän rahoitusvastuuta maahanmuuttajille maksettavasta työmarkkinatuesta.

Juuan kunnan lausunto:

Esitettyä kunnan vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksessa ei tule laajentaa nykyisestä. Pitkäaikaistyöttömien työllistyminen on ollut erittäin vaikeaa ja rakenteellinen ongelma yhteiskunnassa jo vuosikymmeniä. Tehtävien siirto kunnille ei tuo tähän rakenteelliseen työllistymisen ongelmaan mitään merkittävää muutosta, jonka perusteella rahoitusvastuuta voitaisiin siirtää kunnalle esitetysti. Lakiesityksessä esitetty kannustava rahoitusmalli, jossa kuntien rahoitusosuus pienenis työttömyyden vähentyessä on epärealistinen. Esitetyllä rahoitusmallilla tapahtuu käytännössä vain merkittävä työttömyysetuuksien rahoitusvastuun siirto valtiolta kunnille.

Myöskään maahanmuuttajien työmarkkinatuen rahoitusvastuuta ei siirtää kuntien maksettavaksi esitetysti. Maahanmuuttajien työttömyysaste on ollut keskimääräistä korkeampi jo pidempään. Rahoitusvastuu siirto kunnille ei muuta tilannetta muutoin kuin että kustannukset siirtyvät yksittäisten kuntien vastattavaksi. Maahanmuuttajien työllistymisen edistämisen kustannukset ovat selkeästi kustannuksia, joista valtion on vastattava keskitetysti ja täysimääräisesti, eikä näiden kustannusten siirto yksittäisten kuntien maksettavaksi ole perusteltua.

4.2.2.2 Vaikutukset kuntien talouteen

Kuntaliiton arvion mukaan kunnille siirtyvien tehtävien kokonaiskustannus on arvioitu olevan noin 700 miljoonaa. Lakiluonnoksen laskelmat on tehty vuoden 2019 kustannustoteutumien perusteella. Kyseisen vuoden toteutumaan perustuvia kustannuksia korottavat mm. uuden asiakaspalvelumallin kustannukset, joiden suuruudeksi on arvioitu 70 miljoonaa euroa. Olisi perusteltua, että kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannuksen määriteltäisiin siirtovuoden (2024) talousarvion perusteella.

Tämä on erittäin merkittävä rahoitusvastuun siirto kunnille eikä esitettyä rahoitusvastuun siirtoa kunnille ei tule toteuttaa. Valtion on kustannettava kunnille siirtyvät täysimääräisesti kustannukset ja kannettava rahoitusvastuunsa, eikä siirtää tätä vastuuta kunnille esitetyllä .

Esityksessä ehdotetaan palveluiden rahoituksen kohdentamista valtionosuuksien kustannuspohjaan pääasiassa kahteen kriteeriin perustuen. Tästä 70 prosenttia kohdentuisi työikäisen väestön (ikäryhmä 18–64-vuotiaat) ja 30 prosenttia laajan työttömyyden käsitteen perusteella, joka kattaisi sekä työttömät, että palveluiden piirissä olevat asiakkaat. (Lisäksi muiden kuin pakolaistaustaisten maahanmuuttajien Koto-koulutuksen laskennalliset kustannukset jaettaisiin vieraskielisyyden perusteella.)

Juuan kunta pitää perusteltuna, että lakiesityksen rahoitusmallia muutettaisiin päinvastaiseksi esim. siten, että työttömyyden tason painoarvo olisi 60 prosenttia ja työikäisten määrän painoarvo 40 prosenttia. Tämä tasoittaisi kuntien vaikutusmahdollisuuksien esim. ulkopuolelta tuleviin suhdannevaihteluihin. Edellä mainittua painoarvoa voidaan perustella myös sillä, että laajan työttömyyden kriteeri toteuttaa parhaiten tarveperusteisuutta, kun rahoitus seuraa työttömyyttä. Työvoimapalveluiden tarve on suurin siellä missä työttömyyskin on suurinta.

Päätös

Hyväksyttiin